

IMPROVING MECHANISMS FOR FOOD SECURITY IN UZBEKISTAN

Nurboboyev Dilshod Shukhrat ugli

Tashkent State University of Economics 2nd year MEKP-02 group master's student

Abstract

The aim of this study is to develop proposals for improving the food safety system in Uzbekistan and to indicate the necessary directions for further strengthening the procedures currently in use in the country.

Keywords: food safety, international experience, quality assurance, technological innovations, FSMA, food storage.

Kirish

Oziq-ovqat xavfsizligi mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishida va xalqning salomatligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Xalqaro savdoning kengayishi va aholi sonining ortishi bilan oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash yanada murakkablashib bormoqda. O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligi sohasida mavjud tizimlarni yaxshilash va zamonaviy talablar asosida rivojlantirish juda muhimdir.

Hozirda mamlakatda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun qator me'yoriy hujjatlar, qonunlar va tarmoqlar faoliyat yuritayotgan bo'lsa-da, ushbu tizimda bir qator muammolar va kamchiliklar mavjud. Ushbu maqolada O'zbekistondagi oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarining hozirgi holati tahlil qilinadi, mavjud muammolar va ularning yechimlari ko'rib chiqiladi, shuningdek, xalqaro tajriba va eng yaxshi amaliyotlar asosida takliflar beriladi.

O'zbekistondagi oziq-ovqat xavfsizligi mexanizmlari

Me'yoriy hujjatlar va normativlar

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun bir qator me'yoriy hujjatlar va qonunlar ishlab chiqilgan. Bular orasida "Oziq-ovqat xavfsizligi to'g'risida"gi qonun, davlat sanitariya va epidemiologik nazorat tashkilotlari tomonidan qo'yilgan me'yorlar va standartlar mavjud. Biroq, ko'plab mutaxassislar ushbu qonunlarni to'liq amalga oshirishda bir qator qiyinchiliklar yuzaga kelayotganini ta'kidlamoqda. Ayniqsa, oziq-ovqat xavfsizligi bo'yicha inspeksiya tizimlarining zaifligi va o'z vaqtida nazoratning yetishmasligi muhim muammo bo'lib qolmoqda.

Oziq-ovqat xavfsizligi nazorati va monitoring tizimi

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun sanitariya va epidemiologik nazorat institutlari, shuningdek, fermer xo'jaliklari va ishlab chiqaruvchilarni nazorat qiladigan davlat organlari faoliyat ko'rsatmoqda. Biroq, mavjud tizimda vaqtinchalik monitoring va tasodifiy tekshiruvlar ko'plab muammolarni yuzaga keltirishi mumkin. Misol uchun, oziq-ovqat mahsulotlarining import va eksporti jarayonlarida malakali nazoratning yetishmasligi, shuningdek, ichki bozordagi oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda ma'lumotlar almashinuvi va hamkorlikning zaifligi kuzatilmoqda.

Muammolar va cheklovlar

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini samarali ishlatishga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillar qatoriga quyidagilar kiradi:

- Inspeksiya tizimlarining zaifligi: Ko'plab nazorat organlarining malakali kadrlar bilan ta'minlanmaganligi va tizimlarning vaqtinchalik bo'lishi.
- Ishlab chiqaruvchilarni monitoring qilishdagi kamchiliklar: Mahsulotlarning xavfsizlikka muvofiqligini ta'minlash bo'yicha ishlab chiqaruvchilar va ta'minotchilarning shaffofligini oshirishda muammolar mavjud.
- Sifatni nazorat qilishning yetishmasligi: Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarilishidan to iste'molchiga yetib borishgacha bo'lgan jarayonlardagi sifatni ta'minlashda mavjud texnologiyalarning cheklanganligi.

Xalqaro tajribalar va amaliyotlar

O'zbekistonga ta'sir qiladigan xalqaro oziq-ovqat xavfsizligi standartlari va amaliyotlari tahlil qilinishi kerak. Ko'plab rivojlangan mamlakatlar oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda ilg'or tizimlarni yaratgan bo'lib, bu tajribalarni O'zbekistonga moslashtirishda katta ahamiyatga ega.

Yevropa Ittifoqi va AQShning amaliyoti Yevropa Ittifoqi (YI) va AQShda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning aniq va qat'iy mexanizmlari mavjud. Misol uchun, Yevropa Ittifoqida oziq-ovqat xavfsizligini nazorat qilish uchun EFSA (Evropa Oziq-ovqat Xavfsizligi Agentligi) tashkiloti tomonidan qat'iy reglamentlar va monitoring tizimlari ishlab chiqilgan. AQShda esa FSMA (Food Safety Modernization Act) kabi qonunlar oziq-ovqat ishlab chiqarish jarayonlarini yangilash va xavf-xatarlarni minimallashtirishga qaratilgan.

O'zbekistonga bu tizimlarning samarali qismlarini joriy etish uchun xalqaro ekspertlar bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur. Shu jumladan, Yevropa Ittifoqi va AQShning oziq-ovqat xavfsizligi sohasidagi tajribalarini o'rganish va ularni milliy tizimga moslashtirish muhimdir.

Qo'shni mamlakatlarning tajribasi

O'zbekistonga eng yaqin davlatlar, xususan, Qozog'iston va Qirg'iziston, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda ba'zi muvaffaqiyatlarga erishgan. Ushbu davlatlar o'zlarining qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat xavfsizligi tizimlarini modernizatsiya qilish bo'yicha keng qamrovli islohotlarni amalga oshirmoqda. Ularning tajribasi O'zbekistonga ham foydali bo'lishi mumkin.

Texnologiyalar va infratuzilmani rivojlantirish

Raqamli monitoring va texnologiyalarni joriy etish

Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda texnologiyalarni qo'llash katta ahamiyatga ega. O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va tarqatish jarayonlarida raqamli tizimlar va innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash zarur. Masalan, oziq-ovqat mahsulotlari zanjirini raqamli ravishda kuzatish, ishlab chiqaruvchi va iste'molchi o'rtasida tezkor va ishonchli ma'lumot almashinuvini ta'minlash uchun blockchain texnologiyasini joriy etish mumkin.

Laboratoriya va testlash imkoniyatlarini yaxshilash

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda laboratoriya va testlash imkoniyatlarini yaxshilash zarur. Oziq-ovqat mahsulotlarini kontaminatsiya, pestitsidlar va boshqa zararli moddalar borligini aniqlash uchun zamonaviy laboratoriyalarni tashkil etish va mavjud laboratoriyalarni yangilash muhimdir.

Xulosa

O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish uchun bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda, ammo hali ko'plab muammolarni hal etish kerak. Xalqaro tajriba, texnologik yangilanishlar va islohotlar O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini kuchaytirish uchun muhim vositadir. Mamlakatda nazorat va monitoring tizimlarini kuchaytirish, ishlab chiqaruvchilarga zarur qo'llab-quvvatlashni taqdim etish, shuningdek, texnologiyalardan samarali foydalanish orqali oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2021–2030 yillarda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ–5007-sonli Qarori. 18.11.2021.
2. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). "The State of Food Security and Nutrition in the World." 2023. <https://www.fao.org>
3. Qishloq xo'jaligi vazirligi rasmiy sayti. "Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar." <https://agro.uz>
4. Xitoy Xalq Respublikasining oziq-ovqat siyosati bo'yicha hisobotlari. China Agriculture Yearbook, 2022.
5. Isroil Qishloq xo'jaligi vazirligi. "Smart Agriculture in Arid Climates." Tel Aviv, 2021.
6. Netherlands Enterprise Agency. "Holland: World Leader in Agricultural Innovation." 2022. <https://www.rvo.nl>
7. Qozog'iston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. "Agrotexnoparklar va raqamlashtirish dasturlari." 2023.
8. Karimov A., Abdullaeva Z. "Oziq-ovqat xavfsizligi va barqaror rivojlanish omillari." // Iqtisodiyot va Innovatsiya, 2022. №3. – B. 75–83.
9. G'afurova M. "Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligining roli." // TDIU ilmiy jurnali, 2021. №2. – B. 44–50.
10. World Bank. "Food Security and Agriculture: Global Practices and Country Cases." Washington, 2022.